

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Majuri, K. & Ronkainen, M. 2023. Uusia tuulia taljakauppaan Euroopan markkinoilta. *Poromies*. 92 (2), 55-57.

UUSIA TUULIA TALJAKAUPPAAN EUROOPAN MARKKINOILTA

Teksti **Karoliina Majuri** ja **Mari Ronkainen**. Kuva **Karoliina Majuri**.

Suomesta myytiin keväällä 2023 vajaat 1000 porontaljaa Puolaan. Taljat olivat neljästä eri paliskunnasta. Vientiin lähtevien taljakauppojen alulle panijana toimi Taljat rahaksi-hanke, jonka toimintoihin kuului kansainvälisten talja- ja nahka-muokkaamojen kontaktointi, sekä kaupankäynnin tukeminen ja verkostoituminen.

Kauppojen toteutuminen edellytti hyvää yhteistyötä eri paliskuntien poromiesten välillä, sillä ajankohta taljakaupan toteutumiselle oli haastava. Yhteys eurooppalaisen taljojen ostajan kanssa syntyi vuodenvaihteen tienoilla, jolloin teurastamoilla oli taljakaupat jo sovittuna.

Ei ole hyvien käytäntöjen mukaisesti myydä taljoja ohi voimassa olevan kauppasopimuksen siinäkin tapauksessa, että uusi ostaja tarjoaisi korkeampaa hintaa. Tästä syystä Suomen taljamarkkinoista kiinnostuneen uuden ostajan kysyntään tuli vastata sopimalla kaupoista yksittäisten poronmestajien hallussa olevilla taljoilla.

Eurooppalaisen ostajan toiveissa oli saada taljoja vähintään kuormallinen, noin 12–14 lavaa. Ostajalle oli tärkeää, että taljat olivat kerralla noudettavissa samasta paikasta.

Logistiset järjestelyt sisältävät useimmiten ns. runkolinjan, joka ajaa paikasta A paikkaan B. Runkolinjan kuljetukset ovat kansainvälisille toimijoille usein kohtuullisen vaivattomasti järjestettävissä. Kevään 2023 taljakaupoissa eurooppalainen ostaja huolehti yhdestä sovitusta noutopaikasta haettavien taljojen kuljetusjärjestelyt kustannuksineen. Taljojen kuljettamisen keskitettyyn noutopaikkaan hoiti Oulun autokuljetus taljan-

myyjien tilauksesta. Näistäkin kustannuksista vastasi ostaja. Suomalaisten runkolinjalle tavaraa toimittavien jakeluautojen tavoittaminen voi olla ulkomaisille yrityksille haastavaa.

Poronmistajien yhteistyöllä ja tukemalla ostajaa logistisissa järjestelyissä taljat vaihtuivat rahaksi puolalaisen nahkatehtaan kanssa.

Myytjien taljojen lisäksi yksi poronmistaja tilasi ulkomailta rahtityönä koe-erän muokattuja kyllästettyjä, ulkokäyttöön soveltuvia taljoja. Suolattujen taljojen myynnin lisäksi ulkomailta voikin löytyä kustannustehokkaita vaihtoehtoja rahtimuokkaukselle.

MISTÄ LÖYTÄÄ KANSAINVÄLISIÄ TALJOJEN OSTAJIA?

Taljat rahaksi -hankkeessa on informoitu laajasti kansainvälisiä nahkatehtaita porontaljojen ominaisuuksista ja hankinnasta. Teurastamoiden onkin hyvä varautua porontaljojen kysynnän kasvuun. Kevään 2023 ostava osapuoli tavoitettiin yhteistyössä Business Finlandin kanssa.

Suomen porontaljojen tuotantokulttuurille on tyypillistä, että taljoja tuotetaan myös laitosteurastamoiden ulkopuolella kenttäteurastamoissa. Jotta myös nämä kentällä tuotetut taljat saadaan kaupallistettua, edellytetään elinkeinon sisällä tiivistä yhteistyötä. Porotalouden vahvuuksiin kuuluu elinkeinonharjoittajien väliset vahvat verkostot, joiden juuret ovat syvällä totutussa paliskuntajärjestelmään perustuvassa yhteistyössä. Tätä yhteistyön mallia on syytä vaalia ja vahvistaa myös tulevaisuudessa. Porontaljojen, ja muiden porotuotteiden kaupallistaminen on aina poronmistajien yhteinen voitto!

KÄYTÄNNÖN ASIAT TALJOJEN MYYNNISSÄ

Taljoja ei koskaan tule myydä ajatuksella, ettei saman ostajan kanssa joudu tekemisiin toista kertaa. Ostajasta riippumatta taljojen laadusta tulee huolehtia ja ostajan tulee olla tietoinen siitä mitä saa.

Taljojen symmetriset piirtolinjat, sekä nylky ja taljanveto, jossa taljaan ei jää kudoksia ovat tuotannon perusasioita. Ostajan kanssa on hyvä myyn-

titilanteessa käydä läpi taljan muoto.

Koipinahkojen lisääntyneen kysynnän vuoksi teurastamoiden olisi hyvä panostaa koipinahkojen talteenottoon ja sopia koivettoman taljan tuottamisesta jo kaupanteon vaiheessa. Vaihtoehtoisesti ykkösluokkainen pitemmällä koivella oleva koristetalja voidaan hinnoitella siten, että hyödyntämättömät koivet saavat hintakompensaatiota.

Taljojen nopea jäähdytys ja viivyttelemtön rumpusuolaus ovat edellytys laadukkaalle taljalle. Jos suolaus tehdään ilman rumpua, siinä tulee noudattaa erityistä huolellisuutta ja varautua siihen, että ostaja on todennäköisesti kiinnostunut siitä, miten suolaus on toteutettu.

Taljat voidaan hinnoitella laatuluokan mukaan. Kevään 2023 taljakaupoissa taljat hinnoiteltiin kahteen eri laatuluokkaan. Ensimmäisen luokan taljat olivat virheetöntä syystaljaa. Toisen luokan taljat sisälsivät ylivuotisia taljoja sekä kevään viimeisiä taljoja, joissa oli havaittavissa karvavirheitä. Ostaja maksoi laskun ennen taljojen noutamista.

Tärkeintä on, että kaupankäynti on avointa. Myytävät tuotteet on hyvä eritellä laskuun tai kauppasopimukseen riittävän selkeästi epäselvyyksien ja yllätysten välttämiseksi.

MITÄ TALJOJEN EU-VIENNISSÄ ON HUOMIOITAVA?

Suolatut raakataljat, joita ei ole tarkoitettu eläinten ruokintaan, luokitellaan teknisiksi sivutuotteiksi. Jos teknisiä sivutuotteita, kuten suolattuja taljoja tai sarvia menee vientiin (eli myydään ulkomaille), edellyttää sivutuoteasetus (EY) N:o 1069/2009 niitä valmistavilta laitoksilta (teurastamot ja kenttäteurastamot) rekisteröintiä toimivaltaiselle viranomaiselle. Hyväksytty laitosteurastamo, jolla on laitosnumero, on jo rekisteröity viranomaisaloitteisesti ja voi toimittaa taljoja vientiin. Hyväksytyjen poroteurastamoiden toimivaltainen paikallisviranomainen on Lapin AVI.

Kenttäteurastamon tulee puolestaan rekisteröityä vastaavasti oman kunnan eli käytännössä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen elintarvikevalvontaviranomaiselle il-

moitetuksi elintarvikehuoneistoksi, jossa teurastetaan poroja tarkastamattoman lihan suoramyyntiin. Tällöin sielläkin voi tuottaa sivutuotteena myyntiin suolattuja taljoja kotimaan markkinoille.

Koska EU-lainsäädännössä lähökohtaisesti oletetaan sivutuotteen olevan peräisin hyväksytystä poroteurastamosta, edellyttää niiden sisämarkkinavienti eli vienti muihin EU-maihin, lähtöpaikalta myös sivutuotesäännösten mukaista rekisteröintiä tekniseksi laitokseksi. Tekniseksi laitokseksi voidaan rekisteröidä taljojen lähtöpaikkana toimiva varasto, koska kenttäteurastamot ja teurastuspaikat ovat niin pieniä yksiköitä, että niistä ei todennäköisesti tule täyttä kuormaa lähteviä sivutuotteita eli esimerkiksi taljoja.

Kun vientiin meneviä taljoja käytännössä joudutaan kokoamaan eri paikoista ja varastoimaan johonkin tiettyyn paikkaan odottamaan, että täysi vientikuorma saadaan koottua, on tarkoituksenmukaisinta rekisteröidä vain tämä paikka kunnaneläinlääkärille tekniseksi laitokseksi taljojen vientiä varten. Teknisen laitoksen rekisteröinti tehdään siis sille paikalle, mistä taljat rahtikirjan mukaan lähtevät vientiin. Sinne voi tulla taljoja myös omaan käyttöön teurastetuista poroista, jolloin teurastuspaikka on kokonaan elintarvikelain soveltamisalan ja elintarvikehuoneiston rekisteröintivelvoitteen ulkopuolella.

Huomioitavaa on, että elintarvikehuoneistoon, mukaan lukien teurastamot, ei saa ottaa vastaan muualta sivutuotteita, vaan varastolle tarvitaan silloin erikseen rekisteröity sivutuotelainsäädännön mukainen tekninen laitos.

Tekniseksi laitokseksi rekisteröinti tapahtuu Ruokaviraston lomakkeella K: 'Sivutuoteasetuksen mukainen hakemus kunnaneläinlääkärille laitoksen rekisteröintiä ja hyväksyntää varten'. Rekisteröinti on maksullinen (tällä hetkellä 80 €). Tämän lisäksi kuluja voi syntyä valvonnasta. Valvontasuunnitelman mukaista tarkastusta (200 €) ei kuitenkaan tehdä joka vuosi. Tällä hetkellä suunnitelman mukaan tarkastetaan vain niitä, jotka ovat aiemmin jääneet tarkasta-

matta. Rekisteröitymislomakkeen liitteeksi tarvitaan omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelma on siinä suhteessa kevyt toteuttaa, että se koskee ainoastaan teknisessä laitoksessa käsiteltäviä tuotteita, eli ei poronlihaa, vaan esim. taljoja ja sarvia.

TARVITTAVAT ASIAKIRJAT

Taljojen vientiin EU-alueella tarvitaan kaupallinen asiakirja. Selkeintä on tehdä ns. DOCOM-asiakirja TRACES-NT -järjestelmässä, jossa se näkyy kaikilla kielillä <https://webgate.ec.europa.eu/tracesnt/login>. Lähtö- ja määränpääpaikka täytyy olla rekisteröitynä järjestelmään. Lisätietoja järjestelmästä ja sen käytöstä löytyy Ruokaviraston sivuilta.

Kaupallinen asiakirja voidaan tehdä taljoille myös paperisena. Kaupallisen asiakirja on syytä tehdä vähintään englanniksi. Kun EU:n sisällä kuljetaan sivutuotteita jäsenvaltioiden välillä, on käytettävä komission vahvistaman kaupallisen asiakirjan mallia. Englanninkielinen kaupallinen asiakirja eli commercial document löytyy

mm. Ruokaviraston sivuilta sivutuotteiden lomakkeista ja ohjeista. Malli lomakkeen täyttämiseen löytyy sivulta lapinamk.fi/porontaljat.

Sivutuotteita lähettävä laitos laatii paperisen asiakirjan kolmena kappaletta; alkuperäinen kappale vastaanottajalle ja kopiot lähettäjälle ja kuljetusliikkeelle. Kaupallisen asiakirjan säilyttämällä lähettäjä täyttää vaatimuksen pitää kirjaa sivutuotteiden lähetyksistä.

Lähteet:

Palojärvi, P. 2023. Henkilökohtainen tiedonanto 19.4.2023.

Ruuska, R. 2023. Artikkelit Poromies-lehden. Yksityinen sähköpostikeskustelu 19.–25.4.2023. Viestin saaja: Karoliina Majuri Ruokavirasto 2023. Kaupallinen asiakirja eli eläimistä saatavien sivutuotteiden kuljettamiseen tarvittava asiakirja. Viitattu 19.4.2023.

Ruuska, R. 2023. Taljoja suoramyyntiin. Yksityinen sähköpostikeskustelu 9.1.–16.3.2023. Viestin saaja: Karoliina Majuri

Taljat rahaksi -hanke

Toteuttaja: Lapin ammattikorkeakoulu yhteistyössä Paliskuntain yhdistyksen kanssa

Rahoittaja: Lapin ELY-keskus/Maaseuturahasto

Toiminta-aika: 1.5.2021 – 30.4.2023

Karoliina Majuri ja Mari Ronkainen työskentelevät Lapin ammattikorkeakoulussa asiantuntijoina.

www.lapinamk.fi/porontaljat sivulla uusia julkaisuja:

- Koirien pururullien valmistaminen poronahasta
- Kartoitus taljan ja nahan luonnonmukaisista käsitelymenetelmistä

